

POHLÁD NA GOLF VO VÝCHODNEJ EURÓPE OČAMI PETRA HARRADINA

Peter Harradine je hlavným a zároveň senior architektom spoločnosti Harradine Golf. Osobne navrhol alebo spolupracoval pri návrhoch viac ako 160 golfových ihrísk v Európe, Afrike, Ázii a na Strednom východe. Peter je bývalým prezidentom Európskeho inštitútu architektov golfových ihrísk (European Institute of Golf Course Architects) a tiež Európskej spoločnosti architektov golfových ihrísk (European Society of Golf Course Architects). Aký je jeho pohľad na golf vo Východnej Európe?

Peter, prvýkrát sme sa stretli na KPMG konferencii v Budapešti pred dvomi rokmi, kedy bola celková situácia v golfe oveľa lepšia. Čakali ste vtedy, že golfový priemysel bude čeliť tak dramatickej zmene?

Vedel som, že predchádzajúcu situáciu nebude možné udržať, najmä so všetkými excesmi spojenými s prehnanými rozmarmi, o ktorých sa v tej dobe natáralo. Nikdy ma však nenapadlo, že by sme sa dožili takejto neuveriteľnej katastrofy!

Vieme, že dlhodobo pracujete v Dubaji. Aká je tam situácia? Zarábajú tam teraz golfové kluby?

Niekoľko nových projektov golfových ihrísk bolo v Dubaji a Spojených arabských emirátoch zastavených. Jediné ihrisko, ktoré zarobilo nejaké peniaze je 9 jamkové „pay and play“ v Jebel Ali.

Na poslednej EGCOA konferencii ste spomenuli, že máte rád dva projekty - posledný a nový. Môžete spomenúť päť vašich osobných najlepších projektov?

Každé golfové ihrisko je iné a jedinečné. To je to, čo je na dizajne golfových ihrísk skvelé. Aj z tohto dôvodu som naozaj nemohol pochopiť, prečo sa niektorí developeri snažili napodobniť iné známe jamky vo svojich nových projektoch. Myslím si, že, našťastie tento druh prehnaneho rozmaru a špekulantstiev spolu s príchodom krízy vymreli! Musíte pochopiť, že každý člen golfového ihriska si myslí, že jeho ihrisko je to najlepšie. Preto nechávam na rozhodnutí hráčov, ktoré z mojich ihrísk sa im páči najviac. Osobne tiež posudzujem ihrisko podľa atmosféry počas samotnej výstavby a vzťahov s klientom. Je veľmi dôležité mať dobré vzťahy s klientom i spoločnosťou, ktorá realizuje výstavbu golfového ihriska.

Máte bohaté skúsenosti z východnej Európy. Aký je váš dojem? Je nejaký rozdiel medzi ruskými, bulharskými developermi a developermi zo západnej Európy?

Bohužiaľ, mentalita vo východnej Európe stále trpí v dôsledku zlých návykov získaných počas komunistického režimu. Drastická reštrukturalizácia, preprogramovanie a preskúmanie postupov, legislatívy, podnikateľskej etiky a postojov sú nevyhnutne potrebné, ak chce

východná Európa konkurovať západnému svetu. Potenciál je však obrovský a ľudia výnimoční, ale ako v každej vzrástajúcej sa krajine, aj tu sú ľudia stále silne ovplyvnení „západnými špekulantmi“. Bohužiaľ uverili týmto PR a marketingovým špekulantom, ktorí sa zaujímajú viac o zarábanie peňazí ako o kvalitu golfového ihriska. Možno ste si všimli, že veľa projektov vo východnej Európe, ktoré sú navrhnuté profesionálnymi signatármi, nie sú udržateľné, najmä na tomto konkrétnom trhu!

Čo si myslíte, aký typ golfového zariadenia potrebujú golfovní hráči vo východnej Európe?

Východná Európa potrebuje také golfové ihriská, ktoré sú postavené s cieľom, aby sa na nich hral golf a nielen na predaj domov! Je potrebné podporovať a pritiahnúť mladých ľudí, aby začali hrať golf, lebo inak nikdy nevyrastú dobrí hráči! Mladí perspektívni hráči sú budúcnosťou golfu v každej krajine. Golf vo východnej Európe nie je zdrojom obživy pre mladých ľudí zo strednými či nízkymi príjmami! Kedysi sa golfové ihriská stavali tak, aby ľudia mohli hrať golf, nie preto, aby zarábali peniaze, a to je veľký rozdiel! Samozrejme, je tu priestor pre ihriská spolu s nehnuteľnosťami a som za ne vďačný, pretože nám dávajú prácu. Nesmieme však zabudnúť ani na „stand-alone“ golfové ihriská postavené v prvom rade pre hráčov golfu! Koľko golfových ihrísk vo východnej Európe je typu „stand-alone“? Developeri vám povie, že na nich nemôžete zarábať peniaze. Je pravda, že zisky by mohli byť nižšie, ale viem, že veľa „stand-alone“ ihrísk je ziskových, najmä „pay and play“ modely. Dobrý, skúsený, vzdelaný a šikovný architekt vždy nájde správne riešenie v medziach rozpočtu na výstavbu komerčne a ekologicky udržateľného „stand-alone“ ihriska. Samozrejme, je potrebné pochopiť, že golfové ihrisko musí byť umiestnené na správnom mieste. Miesto je vždy kľúčové.

Čo je pre Vás najväčšou výzvou pri navrhovaní ihriska? Je reálne predniesť návrhy do skutočnej výstavby? Našou najväčšou výzvou je komerčná a environmentálna udržateľnosť pri rešpektovaní pravidiel a požiadaviek hry. Naše ihriská sú ekologicky

šetrné, ekológia však nie je modlou. Skúsený a znalý architekt golfových ihrísk s vedomosťami z oblasti záhradnej architektúry si ľahko dokáže predstaviť, ako by malo vyzerat ihrisko po dokončení. Vízia je realizovaná do plánov pre staviteľov, aby ju pretavili do skutočnosti. Môžu sa vyskytnúť určité úpravy v dôsledku nepredvídaných okolností či vylepšených nápadov v priebehu výstavby, tieto zmeny by však nemali presiahnuť 5 % pôvodne dohodnutých objemov.

Čo si myslíte o hráčoch, ktorí sa pomerne rýchlo stanú výborne platenými architektmi?

Aby ste sa mohli stať dobrým architektom golfového ihriska, musíte pochopiť hru a spojitosti ekológie, životného prostredia, pôdy, presakovania, odvodnenia, zavlažovania, hnojív, pesticídov, insekticídov, množstiev, komerčnej a environmentálnej udržateľnosti, zmluvných podmienok, súťažných podkladov atď. Jeden z najlepších krokov je absolvovať krajinnú architektúru, hrať golf až po jednociferný handicap a potom sa špecializovať na architektúru golfových ihrísk. Nasledovať by malo praktické vzdelávanie na niektorom z cvičných ihrísk, ktoré sú členmi EIGCA a nahromadiť toľko skúseností, ako je možné. Vzdelanie a skúsenosti sú kľúčovými faktormi. Výber profesionálnych hráčov alebo profesionálnych signatárov ma vždy vyvádza z miery, ale je to znak nezmyselného sveta, v ktorom žijeme. To, že ste jedák a veľký milovník jedla z Vás nespraví dobrého kuchára. Absolvoval niektorý „profesionálny signatár“ povinné vzdelanie a prax? Myslím, že som sám odpovedal. Nechápate ma zle, profesionáli sú skvelými veľvyslancami tejto fantastической hry, ale mali by sa držať toho, čo vedia najlepšie: hrať golf. Ale, ako som vždy hovoril: nie oni sú hlupáci, keď chcú neuveriteľné sumy. Hlúpi sú tí ľudia, ktorí sú dosť naivní, aby uverili všetkému humbuky okolo a tie sumy zaplatili. Nemyslím si, že každý profesionálny hráč golfu sa stáva „relatívne rýchlo dobrým“. Je iróniou, že vždy dostanú tie najlepšie miesta a majú obrovské rozpočty. Tímy, ktoré zamestnávajú, sú vždy dobré, ale oni sami? To je len ďalší príklad nezmyselnosti a polo-

GOLFOVÉ OSOBNOSTI

právd, ktoré vládnu tomuto svetu vo všetkých oblastiach! Je to všeobecný rozmar, ktorý priviedol náš svet do tohto neutešeného stavu?

Vysvetlite nám, čo znamená Championship ihrisko?

Bohužiaľ vzhľadom na bežnú marketingovú a PR kampaň, sa takmer každé golfové ihrisko postavené v posledných 15 rokoch nazýva „majstrovské ihrisko“ a je „najlepšie a samozrejme č.1 na svete“. Už nikdy nebudete čítať brožúru, ktorá by o akomkoľvek projekte hovorila, že je „turistickým“, „rezortom“, alebo „rekreačným“ či dokonca „vrcholovým“. V skutočnosti väčšina marketingových

možnosť zúžená fairway počas turnaja. V neposlednom rade, ak chce ihrisko hostiť PGA turnaj, musí sa zmestiť do ich harmonogramu a zaplatiť poplatok za organizáciu turnaja.

Ak by ste mali šancu niečo v dnešnom golfovom svete zmeniť, čo by to bolo?

Mať viac ihrísk pre „normálneho“ hráča golfu. Nesmieme zabúdať, že on prináša peniaze do hry. Je chorý a unavený z hrania 150 úderov na „majstrovských ihriskách“ počas 6 hodín. Vráťme do hry zábavu! Máme príliš veľa „majstrovských ihrísk“. Dobrým príkladom je Dubaj!

guru sa krčí, keď vyslovíte slovo „vrcholový“. Toto slovo je pre väčšinu z nich ako svätokrádež. Názov „majstrovské ihrisko“ bol kompletne zneužitý marketingom, médiami a ľuďmi z PR. Zbytočné zvýrazňovanie tejto definície spôsobilo, že stratila zmysel a význam. Pokiaľ ide o mňa, „majstrovské ihrisko“ je samozrejme postavené na medzinárodných štandardoch a je udržiavané na úrovni, ktorá mu umožňuje usporiadanie medzinárodných turnajov. Clubhouse, parkovisko a okolité zariadenia musia vytvoriť dostatok priestoru pre divákov, ktorí tak môžu sledovať hráčov. Samozrejme, ihrisko nemusí mať Par 72, alebo byť 7000 metrov dlhé. To je ďalší mýtus vytvorený PR a marketingom. Čo je však nevyhnutné, musí mať zaujímavé a strategické jamky. Všetci vieme, že profesionálny golfista dnes odpáli loptu oveľa ďalej, takže ihrisko musí mať samozrejme možnosti na kompenzáciu tohto faktu, ako je napríklad

Narodili ste sa vo Švajčiarsku - aký je váš názor na rozvoj ihrísk vo vašej rodnej krajine vo všeobecnosti? Východoeurópski turisti často žiadajú o odporúčenie nejakého vhodného švajčiarskeho ihriska, najmä v zime - boli by ste taký dobrý a dali im radu profesionála?

Procedúry pri získaní stavebného povolenia na výstavbu golfového ihriska vo Švajčiarsku sú úplne drakonické. Môže to trvať až 15 rokov, ale priemer je asi 8 - 10 rokov. Požiadavky na životné prostredie a ekológiu sú najtvrdšie v Európe, čo znamená, že celý proces je zdĺhavý a nákladný. Táto skutočnosť odrádza investorov a golfových nadšencov, takže veľmi málo projektov je skutočne dokončených. Existuje len asi 85 ihrísk vo Švajčiarsku, v porovnaní s asi 500 vo Švédsku, a to je dôvod, prečo nemáme naozaj vysokú úroveň hráčov. Väčšina ihrísk bola postavená dávno a nie som príliš optimistický ohľadom budúcnosti, ak nebudeme schopní

skrátit a urýchliť tieto neuveriteľné a ťažkopádne postupy potrebné na získanie stavebného povolenia. Väčšina ihrísk je v zimnom období zatvorená kvôli počasiu, i keď tri ihriská Losone / Ascona / Lugano na juhu (Ticino) sú zvyčajne otvorené po celý rok.

V rozhovore s Vami pre Golf Management Europe „Vyslanec na Blízkom východe“ (10. novembra 2009) ste sa zmienili, že na Blízkom východe a v Afrike environmentálne obmedzenia nie sú v súčasnosti výrazné, ale určite to príde v budúcnosti - čo tým myslíte? Aké druhy zmien by sme mali očakávať v budúcnosti?

Ochrana životného prostredia a ekologické úvahy zatiaľ nemajú najvyššiu prioritu v Afrike a na Blízkom východe, čo znamená, že tam nie sú takmer žiadne právne predpisy, ktoré by zabezpečili, že tieto dôležité faktory budú rešpektované. To sa zmení veľmi rýchlo vtedy, keď si celý svet uvedomí, že musíme životné prostredie chrániť. Ja len dúfam, že sa to bude diať inteligentne ako je to v Nemecku, kde sú ekológovia takmer vždy pripravení prijať praktický kompromis, ktorý je výhodný pre obe strany.

Môžete nám prosím povedať viac o Don Harradine Memorial Trophy? Viem, že tento turnaj je každoročný a pôvodne bol organizovaný združením greenkeeperov zo štyroch krajín ...

Don Harradine Memorial Trophy bol vytvorený na pamiatku môjho otca a jeho oddanosti povolaniu greenkeepera. V neskorých 60. rokoch môj otec zistil, že greenkeeperi na európskom kontinente boli zle vzdelaní a neboli vôbec rešpektovaní väčšinou klubov. Rozhodol sa to zmeniť a založil Medzinárodnú asociáciu greenkeeperov (IGA) (www.don-harradine-memorial.com). Turnaj sa koná v štyroch rôznych krajinách (Slovensko, Nemecko, Rakúsko a Švajčiarsko) a je organizovaný každý rok na ihrisku Dona Harradinea greenkeeperským združením v krajine, ktorá hostí turnaj. Koordináciu turnajov však zabezpečuje náš hlavný stan vo Švajčiarsku.

Peter Harradine
Norbert Zařko

TURF EDUCATION IN SLOVAKIA

TURF EDUCATION IN SLOVAKIA - projekt spoločnosti ENGO, s.r.o. na podporu rozvoja profesionálnych vedomostí, ktorým sa snaží pozdvihnúť golfové odvetvie.

V roku 2008 prednášali domáci i zahraniční odborníci – Iveta Rothová, Jacques Lescan z firmy pHairway či Gábor Zsigó zo Scotts. Seminár priblížil tému regenerácie futbalových ihrísk, ale i novinky v sortimente hnojív, strojov pre golfové a futbalové ihriská, či záhradných realizátorov.

V roku 2009 sme pokračovali v tradícii už pod názvom TURF EDUCATION IN SLOVAKIA 2009. Podujatie bolo venované tematike golfových ihrísk, ich výstavbe, údržbe. Vďaka prezentáciám nezávislých odborníkov zo zahraničia (napr. Phillip Armitage zo STRI, Hessel Rozema z firmy Redexim, Gonzalo Millán Adaro z Target Engineers & Associates,

Didier Comte z firmy Imagineur), ale i prezentácii strojov získali účastníci nielen odborné, ale i praktické informácie. Zároveň sme iniciovali prvé oficiálne stretnutie slovenských greenkeeperov a pripravili právne kroky, ktoré následne viedli k založeniu Asociácie Greenkeeperov Slovenska.

Konferencia TURF EDUCATION IN SLOVAKIA 2010 vďaka téme Greenkeeper a Groundsman spojila greenkeeperov, správcov futbalových ihrísk aj záhradných realizátorov.

O svoje „know-how“ sa podelili odborníci z Anglicka či Holandska, ako napr. Simon Barnaby (konzultant v oblasti starostlivosti a údržby trávnik), Phil Sharples (autor knihy Lawn Guide), Chris Hague (správca multifunkčného štadióna Parken

v Kodani), David Saltman (iniciátor vzdelávacieho projektu Pitchcare.com) či Laurence Pithie (nezávislý konzultant). TURF EDUCATION IN SLOVAKIA chce prinášať moderné vedomosti i praktické znalosti zo sveta profesionálov pre manažerov, správcov a greenkeeperov riadiacich golfové kluby, či starajúcich sa o profesionálne trávniky.